

Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Analizi ve Değerlendirilmesi

DOÇ. DR. BİLGE BAĞCI AYRANCI*

Öz

Bu araştırmada Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı alanında yapılan lisansüstü tezler farklı kriterlere göre sınıflandırılmaya ve analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın amacı; yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı alanında yapılan lisansüstü tezleri ortaya koymak, araştırmacılara konu seçimiyle ilgili yol göstermektir. Bu çalışma tarama yönteminin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Verilerin toplanması amacıyla literatür taraması yapılmış, Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi’nden Yabancılara Türkçe Öğretimi alanında yazılmış olan 129 adet teze ulaşılmıştır. Sonrasında araştırmanın konusuna yönelik kaynaklar incelenmiş ve kriterler belirlenmiştir. Belirlenen kategoriler; akademik derece, yayın yılı, enstitü, cinsiyet, danışman unvanı, alt konular ve araştırmanın modeli olmak üzere yedi ana başlıkta toplanmıştır. Örneklemeye yöntemine başvurulmamış, doğrudan evrenin tamamına ulaşmak hedeflenmiştir. Araştırma verilerinin analiz edilmesi amacıyla betimsel analiz yöntemlerine başvurulmuştur. Bu kapsamda ele alınan tezlere yönelik yüzde hesaplaması yapılarak veriler tablo haline dönüştürülmüş ve sonrasında yorumlanmıştır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulardan yola çıkılarak konu hakkında yapılan lisansüstü tezlerde en fazla hangi yöntemin kullanıldığı, tezlerin enstitüleri, dereceleri gibi hususlar somut veriler ile ele alınacak ve öneriler sunulacaktır.

Anahtar sözcükler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Kültür, Türkçe Eğitimi, Tez, Konu

THE ANALYSIS AND EVALUATION OF POSTGRADUATE THESES WRITTEN
IN THE FIELD OF CULTURAL TRANSMISSION
IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS IN TURKEY

Abstract

In this research, postgraduate theses written in the field of cultural transmission in teaching Turkish to foreigners in Turkey have tried to be classified and analyzed according to different criteria. The purpose of this research is to present academic dissertations on cultural transmission in teaching Turkish to foreigners and to guide the researchers about the

* Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, bilge.ayranci@adu.edu.tr, orcid/0000-0002-9889-2777
Gönderim tarihi: 22-07-2019 Kabul tarihi: 27-08-2019

topic selection. This study is a descriptive study using the screening method. In order to collect the data, a literature search was conducted and 129 theses written in the field of Teaching Turkish to Foreigners were obtained from the Thesis Center of Higher Education Institution. Then, the sources related to the topic of the research were examined and criteria were determined. Identified categories are grouped under seven main headings: academic degree, publication year, institute, gender, advisory title, sub-subjects and research model. Sampling method was not preferred and it was aimed to reach the entire universe directly. Descriptive analysis methods were used to analyze the research data. In this context, the data were converted into tables and then interpreted with percentage calculation about mentioned theses. Based on the findings obtained from this research, issues such as which method is used most in postgraduate theses, the institutes and degrees of theses will be discussed with concrete data and suggestions will be presented.

Keywords: Teaching Turkish to Foreigners, Culture, Turkish Education, Thesis, Topic

GİRİŞ

İlk başlarda dil öğretimi iletişim dilini öğretmek amacıyla yapıldığı için yazı dilinden ziyade konuşma dili öğretilmeye çalışılırdı. Karşılıklı konuşma esasına dayanan dil öğretiminde daha çok doğal yöntem kullanıldığı yönünde tahminler vardır (Biçer, 2012: 108).

Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesinin köklü bir geçmişe sahip olduğu ve tarihin birçok döneminde yabancıların Türkçeye ilgi gösterip onu öğrenme yoluna gittiği bilinmektedir. İlk dönemlere ait elde somut veriler yoktur ve bulgular ancak yorumlara dayanmaktadır. İlk dönemlerde Türkçenin daha çok doğal yönteme göre öğrenildiği düşünülmektedir. Zaman geçtikçe Türkçenin öğretilmesine yönelik kitapların hazırlandığı ve öğretimin bir sisteme dönüştüğü anlaşılmaktadır. Türklerin ve Türk devletlerinin siyasi ve ekonomik olarak güçlü olduğu dönemlerde yabancıların Türkçe öğrenmeye yönelik çabalarında artış görülmektedir. İnsanların herhangi bir baskı ve zorlama olmaksızın ihtiyaçlardan ve dönemin şartlarından kaynaklanan sebeplerle Türkçe öğrenmeye çalıştıkları yorumuna gidilebilir. Literatürde yabancılara Türkçe öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin Kaşgarlı Mahmud'un yazmış olduğu Divanü Lügati't-Türk'le başladığı ifade edilmektedir. Ancak örgün, sistemleşmiş bir eğitim olmasa da önceki yüzyıllarda Türkçenin öğretiminin yapıldığına dair ipuçları bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar daha çok Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan kitapların incelenmesi üzerinde yoğunlaşmıştır fakat kitaplar olmadan doğal yönteme göre dil öğretiminin yapıldığı da bir gerçektir. Dil öğretimi yaşanan ortamlarla yakın ilişki içerisinde. Türkçenin yabancılara öğretimi için yapılan çalışmaların kendi dönemi içerisinde kendilerinden beklenen işlevi yerine getirdiği, Türkçenin öğretilmesine

katkı sağladığı yorumuna varılabilir. Günümüzde yapılan çalışmaların da tarihteki çalışmaların ışığında ilerlediği görülmektedir (Biçer, 2012: 129-130).



Türkçenin yabancılarla öğretilmesi ihtiyacı her geçen gün biraz daha artmaktadır. Bugün bu ihtiyaç gerek Türkiye’de bulunan yabancılar için gerekse Türkiye dışında Türkçe öğrenmek isteyen yabancılar için geçerlidir. Bu nedenle Türkçenin yabancılarla öğretimi

konusu, üzerinde önemle durulması gereken bir konu haline gelmiştir. Bunun için yabancı dil olarak Türkçe öğretilmesine yönelik kayda değer araştırma ve incelemeler büyük önem taşımaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, ayrı bir disiplin olarak görülmeli ve bu alanda kullanılacak özel bir eğitim programı uygulanmalıdır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde görevlendirilecek eğitimcilerin donanımlı olmasına ve verilen eğitimin çağdaş bir şekilde yürütülmesine önem verilmelidir. Yabancı dil olarak Türkçe, çağdaş yaklaşım, yöntem ve tekniklerin kullanımına dayalı, uygun materyallerle zenginleştirilmiş ve kültürel unsurlarla desteklenmiş çok uyarınlı öğretim ortamlarında gerçekleştirilmelidir (Göçer ve Moğul, 2011: 808).

Yabancılarla Türkçe öğretilmesinde kullanılacak olan yöntem ve tekniklerin seçimi öğretimin kalitesi açısından önemlidir. Avrupa dilleri ortak çerçeve metnine göre dil öğreticisinin kendi muhakeme gücünü kullanarak dil öğretim sürecini yönlendirmesi beklenir. Aynı zamanda çeşitli etkinliklerle ders çekici hale getirilmelidir. Günümüzde yalnızca ses ve şekil özelliklerine dayanan dil öğretimi anlayışı kabul edilmemektedir. Öğreticiler; çağın gerektirdiği bilgi ve donanıma sahip olmanın yanı sıra Türk tarihini, kültürünü, edebiyatını çok iyi bilmelidir. Dil öğreticisi olmakla birlikte bir kültür elçisi olduklarının farkında olmalıdırlar (Çangal, 2012: 9).

Dil öğretimi aynı zamanda kültür aktarımı da olduğundan kültüre dair özelliklerin yabancılarla Türkçe öğretimi açısından ele alınması beklenir. Bu konuda yapılacak olan çalışmalar kültürün yemek, bayram, söz varlığı, aile kavramı gibi konularının hepsinde dağılım göstermelidir. Türkçe öğrenen bireyin öğrendiği dilin kültürü hakkında bilgi edinmesi o dile dair ilgisini ve algısını da arttıracaktır. Bu bakımdan bu şekildeki çalışmalar çok önemlidir. Örneğin: Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin en önemli amaçlarından biri şüphesiz ki Türk toplumunun kültürel unsurlarını tüm yönleriyle öğrencilere aktarmaktır. Günümüzde kültürel unsurların yansıtılmasında en önemli araçlardan biri de filmler olarak ele alınabilir. Türk tarihini ve kültürünü en iyi şekilde yansıtan Türk filmleri de yabancı dil

olarak Türkçe öğretiminin en önemli araçlarından biri olarak sayılabilir. Türk filmleri, dil öğretimine katkıda bulunduğu gibi Türk toplumunun gerçek yaşamını da yansıtır (İşcan, 2011: 946).

Bu araştırma kapsamında yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılmış tezlerden kültür aktarımı konusundakiler ele alınıp farklı kriterlere göre irdelenecektir. Kültür aktarımının bir dilin öğretiminde ne denli önemli olduğu düşünüldüğünde gelecekteki çalışmalar için verilecek öneriler bakımından çalışma önem arz etmektedir. Daha önce konuya ilişkin benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli: Bu çalışmada çok sayıda elemanın incelendiği, sınıflandırıldığı ve özelliklerinin ortaya konulduğu tarama yöntemi uygulanmıştır ve çalışma betimsel bir araştırmadır. Çalışma verileri (tezler) doküman analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Evren ve Örneklem: YÖK Tez Merkezinden ulaşılan yabancılara Türkçe öğretimi konusuna yönelik olarak yazılmış olan tezler bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışmada incelenen ve kriterler doğrultusunda sınıflandırılan tezlere doğrudan ulaşılabildiğinden, çalışma evreni söz konusu olup ayrıca bir örneklem belirlemeye ihtiyaç duyulmamıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi: Bu araştırmanın verilerini kapsayan yabancılara Türkçe öğretimi konusunda YÖK Tez Merkezi kapsamında ulaşılan tez sayısı 129'dur. Bu tezlerden 105'i yüksek lisans, 24 tanesi ise doktora tezidir. Ancak bu tezlerden sadece 16 tanesi kültür aktarımı ile doğrudan ilgili bulunmuştur. Bu kapsamda öncelikle araştırma konusu belirlenmiş, alana yönelik literatür taraması yapılmış ve Kurumunun internet sitesindeki Tez Merkezi bölümünden ilgili konudaki bütün tezler taranmıştır. Ele alınan bütün tezler incelenerek veriler toplanmış ve çözümlemesi yapılmıştır. Çözümleme sürecinde kategoriler oluşturulurken literatürden yararlanılmış ve elde edilen bilgiler neticesinde kategoriler belirlenmiştir:

- Akademik derece,
- Cinsiyet,
- Yayın Yılı,
- Danışman Unvanı,
- Enstitü
- Araştırma Modeli

-Alt Konu, şeklinde sınıflandırılmıştır. Belirlenen bu kriterlere göre tezler ayrıntılı olarak irdelenerek anılan kategoriler kapsamında sınıflandırılmıştır. Araştırma verilerinin

analiz edilmesi amacıyla betimsel analiz yöntemine başvurulmuştur. Bu kapsamda ele alınan tezlerle yönelik yüzde hesaplaması yapılarak veriler tablo haline dönüştürülmüş ve sonrasında yorumlanmıştır.

Bu çalışmanın amacı doğrultusunda yalnızca yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı konusu alanındaki tezler incelenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Tablo 1. Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanında Yapılmış Tezler İçerisinde Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Konusunda Yapılmış Tezlerin Durumu

Tez	Sayı
Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanında Yapılmış Tezler	129
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Konusunda Yapılmış Tezler	16
Kültür Aktarımı Konusundaki Tezlerin Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanındaki Tezler İçerisindeki Yüzdeleri Durumu	%12.40

Tablo 1’de görüldüğü üzere yabancılara Türkçe öğretimi alanındaki tezlerin yalnızca %12.40’lık kısmı kültür aktarımı konusunda yapılmıştır.

Tablo 2. Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanında Yapılmış Tezler İçerisinde Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Konusunda Yapılmış Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Tez Yılı	Tez Sayısı
2010	1
2012	1

2014	1
2015	5
2016	2
2017	1
2018	5

Tablo 2’de görüldüğü üzere yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı konusunda yapılmış tezlerin durumunda orantısal olarak artan bir artış görülememektedir.

Tablo 3. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Konusunda Yapılmış Tezlerin Yazarlarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Tez Yazarı	Sayı	Yüzde
Kadın	7	%43,75
Erkek	9	<u>%56,25</u>

Tablo 3’te görüldüğü üzere yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı konusunda yapılmış tezlerin yazarlarının çoğunluğunun erkeklerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 4. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Konusunda Yapılmış Tezlerin Akademik Derecelere Göre Dağılımı

Tez Akademik Derecesi	Sayı	Yüzde
Yüksek Lisans	15	%93,75
Doktora	1	%6,25

Tablo 4 incelendiğinde yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı konusunda yapılmış tezlerin tamamına yakın kısmının yüksek lisans derecesinde olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Konusunda Yapılmış Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Tezin Yapıldığı Enstitü	Tez Sayısı	Yüzde
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2	%12,5
Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	1	%6,25
Karadeniz Teknik	1	%6,25

Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü		
Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	1	%6,25
Atatürk Eğitim Bilimleri Enstitüsü	1	%6,25
Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	4	%25
Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	3	%18,75
Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	1	%6,25
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	1	%6,25
Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	1	%6,25

Tablo 5 incelendiğinde yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı konusundaki en fazla tezin Eğitim Bilimleri Enstitüleri tarafından yapıldığı görülmektedir.

Tablo 6. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Konusundaki Tezlerin Danışmanlarının Unvanlarının Dağılımı

Tez Danışman Unvanı	Sayı	Yüzde
Dr. Öğr. Üyesi	4	%25
Doç. Dr.	5	%31,25
Prof. Dr.	7	%43,75

Tablo 6'da görüldüğü üzere yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı konusundaki tezlerin danışmanları en çok Prof. Dr. unvanından oluşmaktadır.

Tablo 7. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Konusundaki Tezlerin Alt Konuları Bakımından İncelenmesi

Tezin Alt Konusu	Sayı	Yüzde
Deyim ve Atasözleri	2	%12,5

Kültür Aktarımı Bakımından Ders Kitabı İncelemesi	8	%50
Kültürel Farkındalık	1	%6,25
Filmlerin Kullanımı	1	%6,25
Dîvân u Lugâti't-Türk	2	%12,5
Hikâye Kitaplarıyla Kültür Aktarımı	1	%6,25
Afganistan'da Türkiye Algısı	1	%6,25

Tablo 7 incelendiğinde yabancılara Türkçe öğretiminde kültür aktarımı konusundaki tezlerin alt konularından ders kitaplarında yığılma olduğu fakat örneğin Türkiye algısı konusunda ise çalışmanın azlığı dikkat çekmektedir. Oysa kültür çok fazla çalışılması gereken bir dalı olan genel bir alandır.

Tablo 8. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Konusundaki Tezlerin Yöntem Dağılımı

Tezin Yöntemi	Sayısı	Yüzde
Betimsel, Tarihsel, Deneysel	1	%6,25
Tarama ve Doküman Analizi	12	%75
Nitel ve Nicel	2	%12,5
Belge Taraması ve Derleme	1	%6,25

Tablo 8 incelendiğinde yapılan tezlerin farklı yöntemlerle desteklenmediği örneğin doküman analizinde yığılma olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Göçer, Tabak ve Coşkun (2012: 75)'a göre yabancılara Türkçe öğretimi konusunda geçmişten günümüze birçok eser verilmiştir. Ancak bu eserler, değişen talepleri karşılamakta yetersiz kalabilmektedir. Nitelikli eser, materyal vb. doküman oluşturmak için yapılan çalışmaların dikkate alınması gerekir. Bu çalışmayla "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi" alanında çalışmak isteyen akademisyenlere, bu alanda yapılan çalışmalarını toplu olarak sunmak amaçlanmıştır.

Büyükikiz (2014: 205)'in çalışmasının amacı, yabancılara Türkçe öğretimi alanında 1981-2012 yılları arasında hazırlanan lisansüstü tezleri; türüne, yapıldığı yıllara, konularına, çalışılan dil becerilerine ve kullanılan yöntemlere göre sınıflandırarak değerlendirmektir.

Bu çalışmaya benzer bulunan çalışmaların konu hakkında bu çalışmanın kategorileri kadar derin irdelemeye girmediği yorumuna varılmıştır. Ancak yapılan önceki çalışmalar da konu hakkındaki çalışılmamış alanların tespiti ve önceki çalışmalardan haberdar olunarak yeni çalışmalar yapılması gerektiği konusunda bu çalışmayla aynı tezi savunmaktadır.

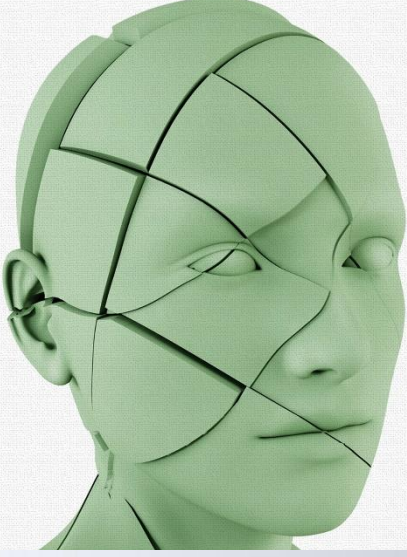
Bu araştırmanın bulgularından yola çıkarak vardığı sonuçlara göre yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan tezlerin kültür aktarımı konusunda yapılanlarının genel orana göre oldukça az olduğu, bu çalışmaların yıllara göre planlı bir dağılım göstermesi beklenirken rastgele bir dağılım gösterdiği, konu hakkında erkek araştırmacıların daha fazla tez ürettiği ve en çok yüksek lisans tezlerinin yapıldığı, en fazla Eğitim Bilimleri Enstitüleri tarafından bu konu hakkında tezlerin üretildiği, Prof. Dr. unvanlı danışmanların konuya daha fazla eğildikleri, tez alt konularından özellikle ders kitapları konusunda yığılma olduğu yorumuna varılmıştır. Tezlerin yöntemlerinin de genel olarak birbirine benzer olduğu da bulgular arasındadır.

Sonuçlardan hareketle yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan tezlerin yıllara göre giderek bir artış göstermesi, kültür gibi fazlaca dalı olan bir alanda konu değişikliğine ve çeşitliliğine gidilmesi, kadın araştırmacıların ve Prof. Dr. unvanının yanında diğer danışman unvanlarının da konuya daha fazla eğilmesi, konu hakkında doktora tezlerinin de yaptırılması, Sosyal Bilimler Enstitülerinin de konu hakkında araştırmalara eğilmesi getirilebilecek öneriler arasındadır. Tezlerin farklı yöntemlerle desteklenmesinin gerekliliği üzerinde de durulabilir.

KAYNAKÇA

- Biçer, N. (2012). Hunlardan günümüze yabancılara Türkçe öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(4), 107-133.
- Büyükikiz, K. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 203-213.
- Çangal, Ö. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültür taşıyıcısı olarak türküler. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, Yıl, 2, 1-12.
- Göçer, A., & Moğul, S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Electronic Turkish Studies*, 6(3), 797-810.
- Göçer, A., Tabak, A. G. G., & Coşkun, A. (2012). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kaynakçası. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (32), 73-126.
- İşcan, A. (2011). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Turkish Studies*, 939-948.

TÜRK BİLİMKURGU
EDEBİYATI
VE ARKETİPLER
DR. VELİ UĞUR



ZEYNÎ EFENDİ'NİN
ENVÂRÜ'L HÜDÂ'SI
ÜZERİNE
DİL İNCELEMESİ

MURTADHA S. NAJMUlDEEN



MAKSUT YİĞİTBAŞ

Edebiyatın Ebemkuşağı
Halit Ziya Hikâyeciliğinde
Renklerin Dili



Yazma Sanatı

Türkçe Doğru ve Etkili Yazma Teknikleri

Prof. Dr. Önder Göçgün

